

ERDÉLYI GAZDA

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET

Megjelenik minden kedden egy iven és az egyleti tagoknak ingyen küldetik meg.

Nem tagok egész évre 2 frttal fizetnek elő, fél éves előfizetés el nem fogadtatik.

HIVATALOS

KÖZLÖNYE.

Pénz- és értékküldemények az

ERDÉLYI GAZDA KIADÓ-HIVATALÁHOZ,

a lap szellemi részét illető közlemények az

ERDÉLYI GAZDA SZERKESZTŐSÉGÉHEZ

czimzendő.

A hirdetési díjazabályzatot lásd az utolsó lapon

Szerkesztő bizottság: elnök Dr. Berde Áron; Girsik János, Szabó Sámuel, Vörös Sándor,
felelős szerkesztő: Gamauf Vilmos.

Tartalom: Nehány szó erdélyrészi állattenyésztésünkről. Dometer Lajos. — Török muskatály. Szentgyörgyi Lajos. — Egy fontos kérdés R. J. — Rendeljük meg a fákat jó eleve. Lukácsy Aladár. — Milyen gazdasági eszközöket vegyen a gazda? r. — Még egyszer az idősb vagy fiatalabb fák ültetése ajánlható-e? Lukácsy Aladár. — Felhívás. — Egyveleg: Kifutók. Gyümölcsfák termékenységének előmozdítása. — Üzleti heti szemle. — Piaczi árak. — Hirdetés.

Nehány szó erdélyrészi állattenyésztésünkről.

(Folytatás.)

A kik pedig közös legelővel bírnak, legtöbbet segíthetnek azon, ha először is az alkalmatlan varju-tövis és csipkebokrokat eltávolítják onnan; a pástornak pedig kötelességévé teszik a nagyobb gyomok irtását. Így aztán a jobb fűnemek a gyomok elburjánzásától megszabadulva, kellőleg fejlődhetnek. Miután pedig e községekben a szénát és sarjút (régiről szokás szerint) egyszerre kaszálják le, tehát akkor, midőn a fűvek magvai meg vannak érve; igen nagyot segítenének azzal is legelőjük javításán, ha a széna murvát télen át meggyűjtenék s azzal tavasszal a kopárabb helyeket behintnék s beboronálnák. Ily eljárással aztán, ha még néhány fát is ültetnek a legelőre, hogy a nyári rekkenő hőség ellen ne legyenek kénytelenek az állatok a hegyszakadékokba menekülni; néhány év alatt annyira helyre lehetne hozni, hogy a tenyésztés- és növedék állatok egész éven át táplálékot nyernének. E mellett azonban az igás állatok mindig istállón tartandók, mert a legelők távolsága sem engedi meg azok kihajtását.

Meg kell továbbá emlékeznem e helyen az állattenyésztésnek egy igen fontos tételéről, a tenyészczél vagy tenyészirányról, mely bármennyire fontos is, állattenyésztőink legkevésbé sem ügyelnek arra, minek oka az, hogy nagy részük fogalommal sem bír affelől, más részük pedig ha tud is valamit, azt mint kicsinyes dolgot semmire sem méltatja. E tekintetben pedig elég példát láthatunk a külföldi, sőt jelenleg hazai állat-

kiállításokon is, midőn helyes tenyészirány mellett produkált állatokért az értelmes tenyésztők mesés árakat kapnak.

Pedig ugy a kis, mint a nagybirtokosok, midőn az állattenyésztéshez fognak, legelőször is azon kérdéssel kellene tisztában lenniök, hogy miért tenyésztenek az állatokat. Ilyen tenyészczél, a mint tudjuk a szarvasmarhánál három van: és pedig vagy azért tenyésztenek, hogy jó igás ökröket nyerjünk, vagy azért, hogy sok húst legyen képes termelni az állat, vagy pedig azért, hogy sok tejet adjon. Nagybirtokosaink, kik czélirányos tenyésztet üznek, az állatoknak legjavát választják ki s mintegy törzstenyésztet álltanak fel, hogy a kitiűzött czélnek minél megfelelőbb állatokat produkálhassanak. Nem ugy azonban a közép- és kisbirtokosok, kiknek még nagyobb szükségök van arra, hogy állattenyésztésök minél jövedelmezőbb legyen. Ők azt kívánják, hogy a tehén bő tejelő legyen, a töle származott borju gyorsan fejlődjék, nagyra nőjjön, hogy a második év eltelte után már jármoznai lehessen; ezt huzza 10 éven keresztül s még akkor meg jól is hizzék. Az igaz, hogy ez szép és jó kívánság, de mindörökre is csak kívánságnak marad az.

Igy kívánják a lótol is, hogy napestig vonja az ekét, boronát, vigye a trágyás szekeret s e mellett még kocsiban is sebesen járjon, mire hogy különösen e vidék lófajtája nem képes, azt az alábbiakban látni fogjuk. Arra azonban nem gondolnak, hogy a meglevő fajta az egyes állatnemekből nem képes minden czélra kellőleg megfelelni, tehát vagy oly fajtát létesítsünk, mely több czélra alkalmas vagy pedig egy termelési oldalra fektessünk főszlyt s azt fejlesszük.

Viszonyaink között, valamint hazánk legtöbb vidékére, ugy e vidékre is hazai szarvasmarhánk a magyar erdélyi ajánlható továbbra is tenyésztésre. Minthogy e vidéken kötött talajon foly a gazdálkodás, oly lovunk pedig nincsen, mely igás ökreinket felválthatná, tehát legfeljebb hazai fajtánk javítására szorítkozhatunk, a mi kívánatos is. Így javítandó különösen a hátsó rész, a far és végtagok, mit az apa-állatok helyes meg-

választása által érhetünk el; továbbá a gyorsfejlődés és hustermelő képesség, mely tulajdonságokat okszerű és bő takarmánnyal fokozhatjuk.

Lófajtákból e vidékre a közép termetű 150 cm magas és 3–4 mm. súlyú állatok ajánlhatók, melyek a gazdaság körében kisebb fuvarozásokra, koosizásra s mivel elég mozgékonyak a hadseregbeli háti szolgálatra is alkalmazhatók. Ennek megfelelő a keleti származású magyar lovunk, de nem az, melyet e vidék szász községeiben látunk.

A mi a sertés tenyésztést illeti, úgy látszik, hogy a körülményekhez illő fajtát a mongoliczában megtalálták s annak legkülönböztetettebb alakjait láthatni helységről helysére. Tenyésztésnek kicsiny és nagy mongoliczát, színre nézve pedig fehéret és feketét. Ennek tenyésztése a jelen gazdasági viszonyoknak ép megfelelő, mert elég edzett arra, hogy az év nagyrészét a mezőn tölthesse s e mellett elég szapora és elég jól hizik. Ha pedig a gazdasági viszonyok oda fejlődnek, hogy a sertést úgy szólva háznál kellend tenyésztani és tartani, még akkor is egy megfelelő fajta előállítására igen jó alany lesz t. i. az angol Berkshire-re való keresztezésre, mely fajta hivatva van hazánk sertésenyésztését átalakítani, abban a hustermelő képességet fokozni.

Juhokból a közönséges razzkát tenyésztetik e vidéken is, s miután éghajlati viszonyok és az alászállott gyapju árak mellett a finom gyapjut termelő juhok tartása nem fizetné ki magát, e mellett kell maradnunk. Tenyésztésükben azonban mindenestre oda kell hatni, hogy gyorsabb fejlődés és nagyobb hustermelő képesség éressék el, hogy a mit a gyapjuban veszünk, azt husban nyerjük meg.

Ha ilyen formán a tenyésztendő fajtákkal az egyes állatnemekből tisztában vagyunk, úgy azok tovább tenyésztése és fejlesztése az apa-állatok helyes megválasztásától és a kellő takarmányozástól függ.

Az apa-állatok megválasztása jelen körülmények között kormányunk intézkedése folytán most már kevesebb nehézséggel jár, mert az gondoskodott bika és méntelepekről, tehát csak a tenyésztő birjon kellő szakértelemmel, hogy a czéljainak megfelelő állatokat képes legyen kiválasztani. Szarvasmarhából az apa-állatokat az egyes községek a tordai állami bika telepből szerzik be s így meglehetősen apa-állatokat láthatni a községi csordákban.

Mindenestre azonban óhajtható volna, hogy Tordán is, mint Mező-Hegyesen, egy törzstenyészet állíttassék fel, mert úgy több „feltétlenül megfelelő“ apa-állat kerülne ki, mint eddig s jutna el az egyes tenyészetekbe és községekbe.*)

E vidéken a szarvasmarha tenyésztésnél legnagyobb hibát a fiatal borjú felnevelésében követik el, a mennyiben csak akkor kezdik gondozni, midőn a két évet betöltötték és mindjárt igába is fogják. Pedig tény az, hogy a mit az első évben elmulasztottunk, azt többé ki nem pótolhatjuk. Minthogy a munkaképes egyének nyáron át napestig a mezőn dolgoznak, a bor-

júk gondozása aggod és gyerekekre van bízva, így aztán éheznek és szomjuznak is eleget a szegény állat.

És sajátságos, hogy a borjúkat nyáron át zöld takarmánnyal tartják, pedig tudni való az, hogy a szopós borjunál az ojtó gyomor van leginkább kifejlődve s ez veszi és dolgozza fel a kiszopott tápszereket. Bendője pedig, mely a száraz anyagokat van hivatva befogadni és részben megemésztetni; ezen idő alatt kicsiny s csak lassan fejlődik oda, hogy terimésőbb takarmányt is képes legyen feldolgozni. Ezen körülmény szabja meg tehát a borjú takarmányzását, ez dictálja, hogy kezdetben minél kevesebb teriméjű, de sok száraz állományt és proteint tartalmazó takarmánnyal tartsuk. Kétségkívül tehát leghelyesebben takarmányzott azon gazda, a ki darát adhat széna mellett a borjunak. Az első évi tartás van a borjú fejlődésére a legnagyobb befolyással, tehát különösen ügyeljünk, mert ha ezen idő alatt kellőleg takarmányoztuk, a második évben már az anya kosztjával is megelégszik, a harmadik évben pedig kevésbé jó takarmány mellett is jól fejlődik.

E vidék szász községeiben ugyiszolva feles számban tenyésztenek lovat és szarvasmarhát, meg kell azért emlékezni a lótenyésztés némely mozzanatáról is. A szászok által tenyésztett lófajta szintén keleti származású s valamikor egyforma volt az alföldön tenyésztett magyar lóval. Minthogy azonban Erdélyben, nevezetesen a szász községekben tenyésztésükre kedvezőbb feltételek voltak s vannak ma is, a szász ló ugyiszolva túl nőtte az alföldöt is, ma ennek csontváza sokkal durvább amazénál. S minthogy a szászok apa-állatokkal tenyésztésükbe friss vért nem vittek be, hanem ők magok neveltek mént és így hosszú időn keresztül rokon tenyésztést üztek s üznek ma is. Ennek aztán az lett a következménye, hogy lófajtájuk jelenleg nem egyéb, mint vére nélküli idomtalan hustömeg. A testnek legkülönbözőbb részein szabálytalan alakulásokat látnak, miből azt lehet következtetni, hogy az a tultenyésztettségnek eredménye. Láthatni alacsonyán tűzött, hosszú vékony nyakot, melyen durva vázu nagy fej log, továbbá gyenge törzs és szalmahas mellett durva végtagokat, ha aztán chez még keskeny szűgyet és keskeny állást képzelünk, körülbelül egy tipikus ló áll előttünk, melyet akár hányat láthatni a szász falvakban. Ezen leírásból azt hiszem érthető, miért nem képes e lófajta megfelelni azon kívánalmaknak, melyet a gazdasági állapotok jelen állása megkíván. E vidék lótenyésztése tehát javítást kíván, mit legkönnyebben elérhetni, ha a kanczák megfelelő állami ménekkel fedeztetnek. Volt ugyan e vidék központján Küküllőváron fedező állomás, de miután a szász községek lótulajdonosai nem vették azt igénybe, az állomással felhagytak, és ha most valaki állami ménnel akar fedeztetni, úgy Dicső-Szt.-Márton, Nagy-Enyed vagy pedig Fel-Vinczre kell hogy menjen kanczájával, tehát 4–5 mértföldre.

Legjobban eszközölhetni e ló anyag javítását az arabs lovakkal, mert a mellett, hogy tüzességével ennek vére mintegy felfrissíti, szabályos testalakulásával az utód jobb fejlődésére is jótékonyan hat. S valóban míg Küküllővárt fedező állomás volt, egy az ott levő arabs Sagya törzsbeli méntől igen jól alakult csikót nyert néhány értelmesebb gazda. Ép ezért bát-

*) A tenyészgulya — ha jól vagyunk értesülve — rövid idő alatt Kolozson fel fog állíttatni. Szerk.

ra ajánlhatom e vidék nagyobb testű loviaira javító anyagul az arabs származású méneket; a kisebb testűekre pedig a tüzes-
vérű Lippicziaikat.

Ezen általános leírás után, mely az egész vidékre vonatkozik, mintegy példa gyanánt felveszem Bethlen-Szent-Miklós községét. Miután pedig a főbb vonások erre is találunk, részletesebb képét adhatom.

A nevezett község a Kis-Küküllő jobb partján fekszik, Balásfalvától (hol a legközelebbi vasuti állomás van) mintegy másfél órai járásra. Határát kelet-észak és nyugatról magasabb hegylánc köpezi s mintegy természetes védőfal keríti. Délen pedig a Kis-Küküllő határolja. Az egész község tehát ugyszólván kattanba fekszik, melynek legmagasabb pontja északon van és így általában a határ déli fekvésűnek mondható. Talaja közép kötött fekete agyag, melyből azonban a televény és mész sem hiányzik, tehát a legjobb buza talaj, a mint azt a tapasztalat is bizonyítja. A termékenységben csak a kisebb hajlású fekvések miatt van különbség, a mennyiben e kattanban előfordul kelet-, dél-, nyugot-, sőt északi expositió is kisebb-nagyobb lejtővel.

E községben szintén három nyomásos gazdaság folyt legeltetés mellett, miután elég nagy és jó legelő volt, úgy, hogy kora tavasztól késő őszig a tenyész, igás, valamint a növevény állatok elég táplálékot nyertek. A legelőből egy részt még tilalom alá is helyezhettek, mit aztán csak szorgosabb munka, pl. ugarlás, hordás idején szabadítottak fel az igás állatok részére. Ezen körülmények igen kedvezők voltak az állattartásra s nem egy gazda volt ki 4—5 hold földje mellett 8—10 darab szarvasmarhát tartott a közös legelőn, mert abban senki sem akadályozta. Igen természetes, ilyenformán sok kis gazdának nem volt szüksége, hogy valamennyi állatját igázza; tehát különösen a növevény állatok 4—5 évig is lényelmesen legelészthettek az illatos füvet termő halmos legelőkön. Így nőttek fel azon szép szabású ozimeres magyar marhák, melyek minden piacon keresettek voltak.

Az ugar és tarló-legelő pedig a juh- és sertés nyájnak szintén elég takarmányt szolgáltatott.

E helyen csak a járvány, nevezetesen lépfene követelte meg évről-évre áldozatát kisebb-nagyobb mértékben. Megakadályozására pedig soha sem tettek egyebet, mint azt; hogy valamely gazda naphaladatok a temetőből román nyelven kiköltötte háromszor: „hogy ha az armura (mert így nevezik a lépfenét) három nap alatt ki nem takarodik a határból, jaj az ő fejének!

Demeter Lajos.

(Vége köv.)

Török muskatály.

A II. oszt. a „csörgő almák“ osztályába tartozik.

Senki sem tudja, hol látott napvilágot legelőbb ez alma, honnan származott hozzánk Erdélybe, s egyáltalában édes hazánkba; annyit azonban nagyon sokan tudnak, hogy ország-
szerte becsben áll s számtalan elnevezéssel csaknem mindenütt honos. Balogh Ágost kanonok ur Bars-, Heves-, Hont-, Nyitra-, Szepes-, Trencsén- s más szomszédos megyék egyik leg-

becsebb ősrégi almájának állítja „Pázmán alma“ néven, s hajlandónak nyilatkozik ennek eredetét a Vág és Garam folyók völgyeiben keresni. Pázmán almának különben Urbanek keresztelte el 1877-ben a nagy Pázmán Péter érsek-bibornok nevével s e néven írja le Bereczki Máté is „Gyümölcsészeti vázlatok“ című művében. Sokféle elnevezéseit említ föl Balogh Ágost és Bereczki nagynevű gyümölcsészeti íróink és praktikus pomológjaink, s utóbbi még azt is hajlandó elfogadni, hogy a „török világ“ idejében honosított s maradt aztán áldásul édes hazánk kebelén; s kapta finom zamata miatt a Török muskatály nevet; mely elnevezést habár említett íróink mellőzni is szeretnék, mi vissza állítani óhsjtunk annyival is inkább, mivel nálunk Erdélyben, hol százas fák bő mennyiségben található belőle, ez igazi emlékezőes néven ismerik s akarjuk tulajdonképpen ismerni.

Különböen még az is megtörténhet, hogy a két alma (Pázmán és Török muskatály) nem azonos; a mint történt ez már másokkal is. E különbségre enged következtetnünk az a színes rajz, mely Török muskatály — Pázmán alma aláírással a „Gyümölcsészeti és konyhakertészeti füzetek“ III-dik évi folyama 3-ik számában tétetett közzé s iratott le Balogh Ágost és Szabó Sámuel ügytársaink által. A rajz teljességgel nem hű, és sajnáljuk, hogy Villási szerkesztő ur ismételen nem adta közre azon valódi (igazi erdélyi) Török muskatályt, melyet szerény magam kézbesítettem e czéltől neki most két éve igen kiváló autentikus példányokban.

Azon leszünk, hogy mi — rövid időn — többi erdélyi „ősi almánkkal“ együtt ennek szép színes rajzát is bemutassuk érdeklél viseltető ügyfeleinknek. Most pedig szíveskedjenek megelegedni ennek is csupán néma betűkben való (de lehet hű) leírásával. Még csak annyit jegyezvén meg, hogy ez alma a külföldön egyáltalában ismeretlen; neve legalább semmitéle névjegyzékben sem fordul elő, s még alább elősorolandó nevezetek alatt sem akadhattunk rá teljességgel sehol.

Változatai egyáltalában nem ismerjük, s bizonynyal nincs is; hogy azonban Pónyikukhoz és a Kanadai renethez igen sok tekintetben hasonlít, világos dolog előttünk. S nem egyszer történt, hogy kevésbé jártasok összetévesztették e jeles erdélyi ősi almánkat két említett, habár ez jóval magasabbra szokott nőni, mint a Pónyik és Kanadai Rte.

Érik: Október közepétől december végeig s hűvös jó helyen még januárban is pompásan élvezhető.

Nagysága: Nagy, közepes nagyságnál ritkán marad. Rendesen kúpos gömbölyded, száras végén lapos, kelyhe felé elég szabálytalanul boltozott, gyakran ferdére nyomott, s ilyenkor egyik oldala hizottabb, mint a másik; hasassága kissé inkább a szára felé esik, vékony szára mélyebb tölcserben ül, mint virág kelyhe. Száras végén levő üregének falait s néha karimáját is — a pónyikéhoz hasonlóan — sugarakra szakadozó barnás rozsdamáz borítja.

Kelyhe: Zárt, föllálló kehely levelekkel, ürege szabálytalan barázdált, csekély dudorokkal, bordákkal, melyek eltompulva és lapulva az egész gyümölcsön végig huzódnak.

Szine: Eleinte halványzöld, bádgyadtan fénylő, zsiros tapintatu; értével — karácson táján, kivált ha világosság éri — szalmasárga színt vált. Napos oldalán olykor elmosult gyenepiroság látszik; ritkásan behintett barna pettyes bőri.

Belseje: Zöldes sárga, eleinte roppanós, később olvadó hussal, bő cukros lével, finom borizü savanyúval s kellemes fűszeres utóízzel, melytől a muskatály elnevezést nyerte. Tág magházában kevés ép, hosszukás barna mag található.

Fája: Nagy, terebélyes, élénk növési, de későre fordul termőre s nem igen bőtermőségét gyönyörű példányaival szokta kárpótolni. S daczára minden finomságának és elterjedtségének nyíltan kimondjuk, hogy nem csodálkozunk, ha más jobb tulajdonságú fajok már is nagyon le szorították régi jó hírű helyéről. — Lehet azonban, a mint állítá is ezt igen tisztelt Vályi Elek veterán ügytárs bátyánk, hogy Erdély északkeleti részén: Árokalján s vidékén, Cserhalom táján, Besztercze vidékén s a Sajó mellett, hol kellő nedvességü talajba fészkelheti magát, egyedüli kincse az illető tulajdonosoknak s éppen ezért tanulmányozandó mind inkább-inkább gyümölcsfajainknak s ugy ennek is minden lehető csinyje-binje. — Gyümölcssei különben jól állják helyöket a fán.

Vesszei: Még vén korában is elég számosak és jókora hosszak, hegyök felé finoman bordázottak, elég sűrűn és finoman molyhosak; kissé violaszín pirossal árnyalt barnák; rendellen, többnyire azonban hosszas levélközűek.

Rügyei: Közép nagyok, kissé tompa hegyü tojásdadok, aljuknál szennyes barnák, hegyüknél sűrűn fehér molyhosak.

Virágrügyei: Közepes nagyságúak, tojásdadok, egészen tompa hegyűek, fehér molyhozattal sűrűn takartak; virága nagy.

Levelei: Az erősebb vagy gyengébb hajtások szerint kisebb-nagyobb, elég vastag durva szövetűek; laposak, néha széleiken fölkanyarulók, bádgyadtan fénylő homályos zöldek; széleiken éles fogakkal elég mélyen és sűrűn szabálytalanul fűrészesek. Levélnyelük rövid és vastag, molyhos, tövénél violaszín piros. Levélpálhái nagyok, tartósak.

Hasonnevei: Boczman, Pozmán, Pázmán alma, Boczmán, Gelber Pázmán, Ponom Bosniacum, Boszmáni, s még Paszományos almának is hívják.

Leirói: Tudunkkal a Török muskatályt legidősebb + Bodor Pálon kívül csak Szabó Samu írta le. (Ő sem terjedvén ki fája leírására). Pázmán neven: Oberdick, Balogh Agost és Bereczki Máté.

Észrevétel: A mint láthatjuk s Bereczki Máté is mondja, ezen alma neve alatt több más almafaj is lappang már hazánkban, s valóban kívánatos volna ennél is végre-valahára rájönni — mint valódi sóvárinnal sikerült — hogy melyik hát az igazi „Török muskatály“? s hogy mi az a „Mátyus földi“ Pázmán alma?*) (Garam és Vágvidékén.)

1825-ben kiadott gyümölcsfaj jegyzékében azt

*) Sajátságos azonban, hogy a Pázmán almát némelyek még osztályilag is szeretik megkülönböztetni, s mint ilyet a VII. oszt. a Fontos renetek osztályába sorozzák.

mondja ez almánál legid. + Bodor Pál, hogy nagyon kedvelt, néha tavaszig elálló alma.

Bereczki Máté Gyümölcsészeti vázlatainak I-ső kötetében, a Sárga Belle-fleur leírásánál hosszabban foglalkozván a Pázmán almával is, megröjja ázsiai hanyagságunkat, hogy t. i. e becses hazai fajnak leírását még sohasem készítettük el. Az Erd. Gazda 1881-ik évfolyam egyik számában ismét nyilatkozván róla, a mi Török muskatályunkkal azonosnak ismeri el.

Az 1880-ik évi kolozsvári gyümölcs-kiállítás alkalmára Göllner Gottfrid nyugalmazott mérnök ur is küldött Gelber Posmaner név alatt, mely csakugyan egy és ugyanannak nyilvánult Török muskatályunkkal.

Mindazonáltal jó lesz, ha egyebek közt ennek teljes tisztázására is adandó alkalmakkal, és különösen a jövő őszön, az országos gyümölcs-kiállításon kellő gondot fordítunk.

Szentgyörgyi Lajos.

Egy fontos kérdés.

Egy gazdatársam az iránt kérdezett meg, melyik a célravezetőbb mívelési eljárás: őszi szántást adni-e a tavasziak alá s tavasszal a szántást mellőzve közvetlen borona után elvetni a magot; vagy elkerülve a talaj őszi szántását, egyszeri tavaszi szántás friss barázdájába vetni a magot?

E kérdés, mely nem ritkán felmerül a gazdák közt, megérdemli, hogy kissé fejtegyünk, taglaljuk; — mert üzleti szempontból véve befolyással van a növénytermelés többi ágára is és kiható ereje van kétségkívül a termés-eredmény nagyságára is.

Ha tekintjük mindazon előnyt, mely az őszi szántással együtt jár, nevezetesen, a mély szántás időszerűségét, a fagy porlasztó hatását, a gyomok kiirtását s a téli nedvesség könnyebb behatását a talaj alsóbb rétegeibe stb, minden habozás nélkül kimondhatjuk, hogy őszi szántást végezni okosabb kultúra, mint az egyszeri tavaszi szántás, mely oly előnyökkel soha sem jár. Kivált pedig el nem mulasztandó kemény, rögzös talajokon s főkép korán vetendő tavaszi növények alá.

Ily esetekben időt is nyerünk — tavaszkor — midőn kivált, ha a tavaszi melegebb napok későn köszöntenek be — a sok munka összetorlódik — s elkésünk a talaj munkálásával s a vetéssel. Pedig mi sem biztosítja inkább a termést, mint a jókori vetés! S a talaj kellő éredése is csak hosszabb idő alatt következhetik be. Tavaszkor, ha szántás után legott vetünk, a talaj beéredésének időt nem engedünk; ha pedig várunk a vetéssel, kiszikkadhat a talaj s elkészetik a tenyészet s mindez a termelés rovására megy. Nekünk tehát azon kell igyekeznünk, hogy mindent a maga idejében végezzünk, s a talaj művelése olyan legyen, mely a legtöbb haszonnal jár s a jövő termés érdekében már az idén is mindent megtegyünk, a mit az időjárás s körülmények engednek, illetőleg javálnak.

Hogy a talajt kellő physikai állapotba hozzassuk — kivált szalmás gabonák vagy más nem kapás növények részére

— sokszor indokolt a többszöri szántás és boronálás. Őszi szántás mellett a tavaszi második szántás sokszor el is maradhat, tehát az őszi (tél előtti) szántással megkímélhetünk egy egész munkát — s a helyett szánthatjuk egy más — tavaszkor vagy nyáron, egy szóval később vetendő növény földjét, vagy időnként oly magvak vetésére fordíthatjuk, melyek hosszabb ideig vegetálnak. A tél fagyja által elporlasztott talajt könnyű lesz még a boronának is vetésre előkészíteni. — Vagy a mi természetesen ennél jobb s czélszerűbb eljárás, extirpátorral megforgatni. — E most nevezett mívelési mód, a növénytenyészet s talajmívelés szabályainak teljesen megfelel s a kettős szántást csak kivételes esetekre szorítja le.

Nem ajánlható tehát eléggé a termelők figyelmébe, hogy a drága ígás erőt, mely akkor legdrágább, midőn nem czélszerűen vétetik igénybe, az őszi vetések bevégezése után, a még alkalmas időben használja ki s erejét ne forgácsolja más felé, pihenni pedig várja be a téli időt, mely a talaj mívelésének is gátat vet.

Tehát még oly esetekben is, határozottan az őszi szántásra kell törekedni, hol az ígás erő kevés volta azt eddig meg nem engedte, ha mindjárt az ígás erő szaporítása árára is. — A mi czélszerű, az csak hasznos lehet még akkor is, ha többbe kerül.

Nem egy gazdaság van, mely ígás erejét az őszi munkák elvégzésére megnagyobbítja, s a munkák elvégzése után ökreit hízóba állítja.

A jobb a jónak nem elrontója. — Kövessük a jobbat.

R. J.

Rendeljük meg a fákat jó eleve.

Nem állítom ugyan, hogy közönségünk között ne lennének olyanok, kik megrendeléseikkel már jó eleve beköszöntenek, de igen is állíthatjuk nagyobb részt ez érdemben a vevő közönség részéről a késedelmet, de sőt vannak, kik p. o. tavasszal — akkor küldik be a megrendelést, midőn a fák már a faiskolákban nagyobb részt kizöldültek, hajtanak.

Az ily esetek, mint az utóbbi, kivételesek ugyan s az ilyeneket a lelkiismeretes faiskola kezelő visszaküldeni szokta s a megrendelőnek csak annyiban van ez hátrányára, hogy a legközelebbi ültetési időszakig kiásott fa gödre üresen állhat, de ennél korábbi megrendelések, melyek mégis későiek — s az előbbinél gyakoriabbak szintén nem kevés hátrányára szolgálnak ugy a megrendelőnek, mint a megrendelést eszközlőnek. Hogy miért, elmondjuk az okokat:

Ugy az őszi, mint a tavaszi időjárás rendszeren bizonytalan p. o. a hosszú ős esős — szintugy a rövid tavasz is. — Szemelőt tartva már most azon körülményt, hogy a faiskola kezelőnek ép ez időben van legtöbb elfoglaltsága, számítnia kell a bekövetkehető rossz időkre, mindent elvégeznie, csak is a jó munkabeosztás mellett válik lehetővé. — És lehetséges-e a megállapított munkabeosztás mellett maradnia a faiskola kezelőnek akkor, midőn ma egy, holnap egy más meg-

rendelést kap, melyek miudgyikénél azon kívánság fejeztetik ki, hogy forduló postával, — vagy pedig ha egy vagy más faj már elfogyott volna s a megrendelésnél nincsen kijelentve, hogy azon faj hozzá hasonlóval pótolható; az ültetési időszak vége felé, midőn ősszel a fagyok beálltától kell tartani, vagy tavasszal a gyors vegetatio — az átültetéseket oly annyira sietteti, — nincsen ideje a faiskola kezelőnek már kérdést intézni a megrendelőkhöz ez érdemben — s így a megrendelés vagy nem teljesített, vagy pedig talán a megrendelő akarata ellen egy más fajjal pótoltatik a hiányzó, mely mindkét körülmény a megrendelő egyenes hátrányára szolgál, míg ha a megrendelést előbb tette volna, ezen körülménynek kitéve nem leend.

Vagy p. o. tavaszi megrendeléseknél, ha azok annak idején is tétettek, t. i. midőn a fák kiszedendők lennének, nem ritkán fordul elő azon eset, különösen az agyagos talaju faiskoláknál, hogy a sok esőzés folytán a föld oly sáros, ragadós, hogy kezdetben a faiskolába lépni sem lehet és később mire a föld annyira kiszikkadt, hogy a fák kiásásához hozzáfogni lehetne, a vegetatio már annyira előrehaladt, hogy ily állapotokban azokat kiszedve és szállítva veszélyeztetve lennének — igen nagy feladat a kezelőnek a közönség igényét kielégíteni, — ha ellenben a tavasszal szállítandó fák még ősszel annak idején megrendeltetnének, a faiskola kezelőnek lenne gondja a legjobb kiszedési időt megválasztani, de sőt még ősszel is kiszedhetné azokat, télire elvermelhetné s már kora tavasszal szállíthatná, mi pedig igen előnyös volna, mivel ha már nem akarunk elállni a tavaszi, nem oly előnyös ültetéstől, illetén berendezve mégis előnyösebben járnánk el, mintha tavasszal szedjük ki és ültetjük el a fákat.

Ugy a vevő közönség, mint a fákat elárúsító érdekében tehát kívánatos lenne, hogy a ki fát rendel meg a faiskolából, tegye a megrendelést jó eleve, az ősszel szállítandó fákra legkésőbb szeptember hóban, s a tavaszra még októberben.

(N. K.)

Lukácsy Aladár.

Milyen gazdasági eszközöket vegyen a gazda?

A gazdasági üzlethez szükséges eszközök beszerzésénél a gazda a következőket vegye tekintetbe:

Először tisztában legyen azon munka természetével, melyet azon eszközzel végezni akar. Eke beszerzésénél tudnunk kell, hogy sima vagy érdes szántást akarunk-e? Borona beszerzésénél pedig tekintetbe veendő a borona feladata, mely lehet a talajnak metszése, porhanyítása, vagy egész finomra előkészítése. Továbbá tekintetbe veendő, hogy az eszköz kevés, vagy több erőt igényel-e?

A gazda csak olyan eszközöket vegyen, a melyek a célnak legjobban megfelelnek. Ha tengeri morzsolóra van szüksége, akkor gazdasági szempontból nem czélszerű a legjobb munkát végző eszköz helyett, olcsóbbat s kisebbet venni. Ha talajmívelő eszközre van szüksége, akkor megfelelő erős s tartóssá válasszon. Ha emelő eszköz kell, akkor iparkodjon olyat

venni, melylyel nehezebb munkát is végezhetünk, mint a legnehezebb, melyet vele végezni kellene.

Válasszuk mindig csak a legjobb és szilárdan kiállított eszközöket s ne resteljük az azok jószágára fordított munkát megfizetni. Az igen olcsó eszköz általában véve legtöbbször nem lesz kielégítő. Vegyen mindenki oly csekély áron, a mint általában csak lehetséges, de olcsó és silány eszközt ne vegyen soha senki.

Mielőtt valamely eszközt megvennénk, előbb győződjünk meg, vajjon okvetetlenül szükséges-e? Számítanunk kell továbbá, hogy ezen eszköz beszerzése és alkalmazása által mit takarítunk meg s mennyi a haszon, ha azt okszerűen alkalmazzuk.

Tudni kell a gazdának, hogy az igen sok és drága eszközök gazdasági hozamunkat igen megnyirbálják; de ellenben a legrosszabban alkalmazott takarékoságnak mondható, ha valamely valóban szükséges eszköznek megszerzését a fentebbi okból elmulasztjuk.

Általában véve kevés gazda szerez sok eszközt, de sok gazda eszközök beszerzésénél ügyetlen és pazar. Mindig csak a legjobb eszközök beszerzése előnyös. Legyen bár ez eszköz a legjobb, megfelelő még sem lesz mindaddig, míg elégséges kihasználására nem lesz alkalom. Azon haszon, melyet a gépek után nyerünk, csak is azok használatától és nem a raktár-bani állásától függ.

Ha a gazda eszközeinek beszerzésénél ezen elővigyázati szabályokat betartja s azok kezelésénél a szükséges gondozást is el nem mulasztja, akkor nem lesz képtelen jövedelméből oly gyakran levonásokat tenni.

Még egyszer az idősb vagy fiatalabb fák ültetése ajánlítható-e?

Ezen kérdés már annyira megvitatta lett, hogy az ahhoz hozzászólás már-már fölöslegessé is vált. És ennek dacára mégis azt tapasztaljuk, hogy közönségünk nem tud lemondani ama balhiedelemtől, hogy nem minden körülmények között várható az idősb fa korábbi termése — mint egy fiatalabb fáról. — Ezen körülményt bizonyítja a fák megrendelésénél — a megrendelő azon kijelentése, hogy: „csak mentül nagyobbat.”

Pedig — ha csak kissé gondolkoznánk e fölött, a fák életműködését figyelemmel kísérnök, világos lenne előttünk, hogy egy idősb fának átültetése az esetek legtöbbszörében — nem hogy előnyös volna, de még veszélyes is jár.

Szolgáljanak az alább elmondandók állításom igazságának kézzel fogható bizonyítására és járatlan közönségünk felvilágosítására.

Kétségtelen tény az, hogy a fánál a tápnedv felvevő szervek a hajsál gyökerek, illetőleg az ezek hegyein található gyökszivacsok — szintegy mindenki meggyőződhet arról, hogy rendes körülmények között ezen hajsál gyökerek a gyökérzet tovanövésével a gyökkoronától mindég távolabb és távolabb fognak esni. — Ha már most egy idősb p. o. hat, nyolcz éves fát úgy átültetni akarunk, hogy a tápnedv felvevő haj-

sál gyökerek el ne essenek, az egész gyökérzetet mintegy három, négy méter terjedelemben kiemelni kellene, mi pedig nem tartozik ugyan a lehetetlenségek közé, de igen nagy bajjal és költséggel jár, különösen ha az távolabb vidékekre szállítandó, ezen hajsál gyökerek nélkül pedig, vagy csak igen kevés hajsál gyökérrel véve ki az ily erőteljes fát — annak megeredése igen természetesen mindég kétes — s lehet mondani a kivételes esetek között tartozik, ha megered.

Ha ellenben egy két-három éves fát ültetünk át — illetőleg kiásunk, mert ezeknél a hajsál gyökerek még nem hatoltak oly messzire, kivihetjük úgy, hogy a hajsál gyökerek nem esnek el — s így az ily fiatalabb fának ültetés utáni megeredése mindenkor biztos.

Azonban — ha a fák iskoláztatása, nevelése a faiskolákban úgy történék, hogy nemcsak a vadoncz — alany — lenne egy éves korában átültetve, hanem az ojtványok is minden második harmadik évben — s így ezen átültetések által a gyökérzet messze elterjedésének határt szabnánk, mely esetben a hajsál gyökerek a gyökkorona körül csoportosulnának, nem lenne szavunk az idősb fák átültetése ellen — s ily idősb fákat átültetve — várhatnánk, hogy azok korábban termésre indulnának; de mert így kezelt, iskolázott fákkal hazánkban még nem dicsekedhetünk, ajánljuk csak továbbra is a fiatalabb fák átültetését.

(N. K.)

Lukácsy Aladár.

Felhívás.

Erdélyi gazd. egyesületünk kertészeti szakosztálya legközelebbi ülésén elhatározta, hogy dacára a mostoha gyümölcs-évrnek, a helyben és kolozs-monostori gazdasági tanintézet kertjében termelt gyümölcsökből egy kis kiállítás formát hoz össze, s azt 10—15 napig ingyenes látogatás s illetve tanulmányozás tekintetéből a belmonostor utcai 8. számú titkári irodában közszemlélőre bocsátja.

Tiszteletteljesen kérjük fel e helyen is kolozsvári ügyfeleinket (s igen szívesen vesszük kívülről is), szíveskedjenek e szűkebb mérvű vállalatunkban szép s netalán ismeretlen gyümölcsökkel ügyünk segítségére lenni!

Ugy intézkedtünk, hogy már holnap t. i. szerdán — 15-én — kezdve előre is nagyon tanulságosnak mutakozó kis tárlatunk átadásáék a látogatásnak, mely körülmény azonban teljességgel nem fogja gátolni a későbbi beküldést; — nagyon eljöttnek látván idejét, hogy gyümölcsfajainkat s azok valódi neveit tisztázzuk. Ismételten kérjük hát a beküldést s a minél tömegesebb látogatást!

A kertészeti szakosztály elnöksége nevében Kolozsvártt, 1884. okt. 13-án.

Szentgyörgyi Lajos,
szakosztályi jegyző.

Főnebbi felhívásunk kapcsán örömmel jelezhetjük, hogy az „udvarhely megyei gazdasági egyesület”-től kaptunk is már szép gyűjteményt, bemutatni óhajtván ebben derék

tükárja utján az egyleti elnökség, az azon vidéken kitünőbbeknek nyilvánult fajokat. (Köszönet előre is!)

Ezt találván igazán egyedüli praktikus eljárásnak, többi vidéki egylettársainkat is tisztelettel kérjük e követésre méltó példa utánzására. Így vélvén legrövidebb úton megoldhatni azt a kérdést, hogy melyik vidéken mit termeljünk. i. s.

EGYVELEG.

— Kifutók. A bekerített kifutók az istalók mellett igen előnyösök, mert az állatok nem csak mozoghatnak azokban a nélkül, hogy azokra felügyelnünk kellene, de lábaikkal letaposván a trágyát, ez ennek jóságára és eltartására is jó befolyással van. A trágya összetaposás következtében eredeti térfogatának csak egy harmadát foglalja el; a penészképződés s a gyors kiszáradás nem oly nagy; az erjedés lassabb s az ammonia elillanása a legkisebb mértékre szoríttatik. Erősen összetaposott trágya kellő nedvesítés mellett félévig és azon felül heverhet a trágyatelepen a nélkül, hogy értékéből sokat veszítsen vagy szalonnássá válnék. Ily módon kezelhető a trágya az istalóban is, csak hogy az istaló e célra kell hogy berendezve legyen. Különösen szükséges, hogy az istalók magasabbak és szellősök s a jászol a függőleges síkban változtatható legyen. Ezen eljárás által igen jó trágyát nyerhetünk s a trágya egészen a kihordás idejéig az istalóban maradhat, mi által annak mindennapi kihordásától mentve leszünk. Hogy ezen eljárás az állatok egészségének nem árt, azt a gyakorlat már eléggé bebizonyította. Így kezelt trágyánál egy negyeddol többet nyerünk, mint ha azt naponként az istalóból kihordanánk. De ha petalán a gazdát az istalók berendezésére fordítandó költségek ezen eljárást követni nem engednék, iparkodjék legalább az istalók mellé bekerített kifutókat alkalmazni; az e célra fordított költség bizonyosan bő kamatot hozand. r. —

— A gyümölcsfák termékenységeinek előmozdítása. A berlini „Gartenbaugesellschaft“ díjat tűzött ki azon egyszerű eljárásra, melylyel a gyümölcsfák termőképességét legjobban növelni lehet. A díjat az nyerte el, ki azt ajánlotta, hogy a talaj felületére a fa törzse körül, a meddig a fák ágai érnek, októberben vékony réteg közönséges konyhasót kell hinteni.

Üzleti szemle.

Gabona-árak.

Minimum és maximum: Budapest okt. 13. Bécs október 13.

Buza	7.30 — 8.05 frt	7.95 — 9.15 frt
Rozs	6.70 — 6.95 frt	7.60 — 8.05 frt
Árpa, takarmány	6.00 — 6.35 frt	— — — frt
Árpa, szeszfőzésre	6.75 — 7.75 frt	7.25 — 8.50 frt
Árpa, seres	8.35 — 9.60 frt	8.00 — 10.25 frt
Zab	5.80 — 6.20 frt	6.50 — 7.00 frt
Törökbuza	6.25 — 6.35 frt	6.90 — 7.25 frt

Budapesti marhavásár okt. 9-én. Őszes felhajtás 6903 db. nagy és apró marha. — Ebből eladott 36 db. bika, 1141 db. ökör, 709 db. vágó tehén, 220 db. fejős tehén, 129

db. bival, 336 db. borju, — db. bárány, 4218 db. juh. Árak: bika darabonként 75—145 frt, ökör páronként 260—310 frt, vágó tehén páronként 155—300 frt, fejős tehén darabonként 70—145 frt, bival páronként 140—278 frt, borju drbonként 7—16 frt, bárány páronként — — forint, birka páronként 6 1/2—15 1/2 frt. Húsárak 100 kilonként: ökörhús 52—56 frt, tehénhús 47—50 frt, borjuhús 48—55 frt, bivalhús 44—48 frt.

Bécsi marhavásár okt. 6-án. Őszes felhajtás 2466 drb. és pedig 1076 drb. magyar, 972 drb. lengyel és 418 drb. német fajta, melyből — — drb. ökör, — drb. tehén, — drb. bika és — db. bival. Árak 100 kilonként: magyar hizó 59—66 frt, lengyel 58—66 frt, német 56—66 frt, tehén — — frt, bika — — frt, bival — — frt. Lábán darabonként — — frtot fizettek.

Köbányai sertésvásár okt. 10-én. (Az első magyar sertészialó és kölcsönelőező részvénytársaság jeleatése.) Az elhajtott sertések száma a felhajtottakét 6800 darabbal felül múlván, a hiányt a készletekből kellett fedezni, minél fogva az üzlet forgalma e héten kedvező volt és az árak minden fajtánál emelkedtek.

Heti átlagárak: magyar vál. árú 260—320 klg. nehéz 43—45 krral, 180—250 kilogr. nehezék 44—46 — kr. Öreg 300 klg. túli nehéz — — kr, vidéki sertés — — kr. Transitóban: szerbiai 44 1/2—47 kr., romániai 44—45 1/2 kr, lüskés — krral tiszta kilogrammonként. Őszes felhajtás: 6888 darab, összes elhajtás 13660 drb.

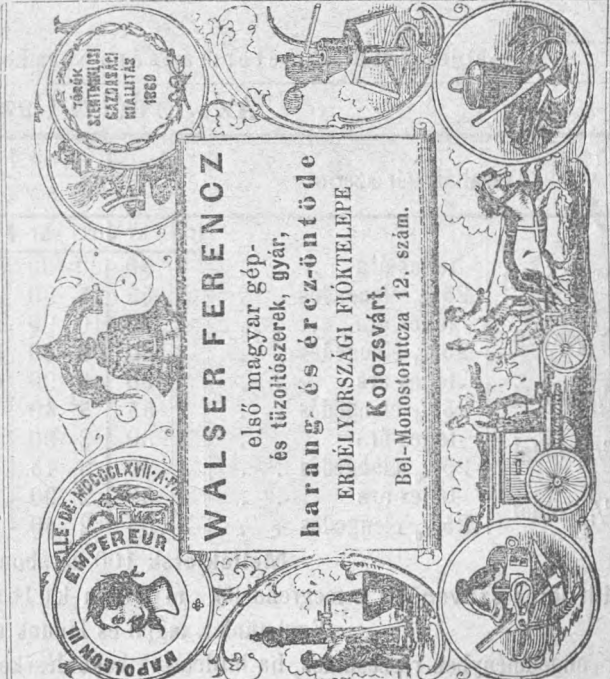
Bécsi sertésvásár okt. 7-én. Őszes felhajtás 6309 drb. és pedig 1494 drb. nehéz, 1802 drb. közepnehéz és 3013 drb. süldő; melyből — drb. magyar, — drb. orosz-lengyel, — drb. szerb és — drb. oláh fajta. Árak 100 kilonként: nehéz 34—42 frt, közepnehéz 38—39 frt, süldő 32—40 frt; szalonna és zsír 46—48 frt.

Felelős szerkesztő: GAMAUF VILMOS.

Hirdetések.

Kivánatra árlapok és költségvetések bérmentve küldetnek.

Üzlet nagybóbitás és vízművészeti kellékek tárlata.

WALSER FERENCZ
első magyar gép-
és tüzelőszerek, gyár,
harang- és érc-öntőde
ERDÉLYORSZÁGI FŐNTELEPE
Kolozsvárt.
Bel-Monosorutca 12. szám.

Szerelő-műhely vízvezetékek kútak s berendezésére.

(3.) Tetemesen leszállított gyári árak mellett. (42—52.)

PIACZI ÁRAK.

A heti vásár		Egy hectoliter							100 kilo		1 köb- meter	1 kilo marha- hús
h e l y e	napja	tiszta buza	elegy buza	roz	árpa	zab	török- buza	széna	szal- ma	tüzifa		
k r a j e z á r o k b a n												
Balázsfalva	september	18	500	400	300	250	200	450	250	—	250	40
Bánfi-Hunyad	september	30	700	550	550	—	300	600	—	—	250	44
Besztercze	október	7	618	425	410	410	315	600	600	230	300	36
Brassó	október	10	580	410	340	320	180	420	330	180	240	44
Csik-Szereda	október	8	700	550	400	350	300	550	220	70	200	32
Deés	október	7	740	640	580	380	360	450	680	240	320	40
Déva*	október	11	1005	835	785	—	600	790	220	130	300	40
Erzsébetváros	október	11	650	450	400	—	250	500	300	180	250	44
Fogarás	október	10	610	—	315	340	200	450	220	100	215	42
Gyula-Fehérvár	október	11	625	560	440	—	225	410	340	130	260	46
Gyergyó-Szent-Miklós	október	4	830	700	450	450	320	600	240	80	180	40
Hátszeg	október	6	570	510	520	400	350	510	120	6	270	42
Kézdi-Vásárhely	október	9	580	490	360	320	225	520	400	100	300	36
Kolozsvár	október	9	546	—	380	—	207	390	430	200	300	48
Maros-Vásárhely*	október	2	690	560	600	560	560	600	480	200	450	42
Medgyes	október	9	560	425	330	—	213	438	160	75	230	44
Nagy-Enyed	október	9	500	450	375	—	210	425	440	140	280	40
Nagy-Szeben	október	10	520	400	350	—	220	500	150	120	325	46—48
Nagy-Várad	október	7	512	400	355	294	222	378	280	120	330	48
Segesvár	október	9	620	440	370	—	220	490	140	110	230	40
Sepsi-Szent-György	október	13	550	500	330	250	170	400	230	120	150	36
Szamosujvár	október	13	520	390	380	—	290	465	240	70	240	40
Szász-Régen	október	9	512	312	375	350	220	412	300	160	240	40
Szász-Sebes	október	9	675	575	375	375	225	525	160	80	240	44
Szászváros	september	27	550	430	370	—	210	530	300	70	210	42
Székely-Udvarhely	október	7	700	565	450	—	200	550	240	200	280	40
Szilágy-Somlyó	október	10	488	406	406	—	195	488	200	100	350	44
Teke	október	6	550	475	400	375	225	475	240	40	1200	32
Torda	október	4	550	400	300	300	180	425	100	15	250	44

A *-al jegyzett árak metermázsára vonatkoznak.

Az „Erdélyi Gazda“ hirdetési díjtáblája.

Árszabály tér szerint		1 1-3 1-6 1-12 1-18 1-26 1-30 1-36 1-40 1-52																			
		szeri hirdetésnél bélyeggel együtt																			
		frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr		
1/16 oldal	teljes ára	7	30	20	90	36	80	68	60	100	40	127	20	149	—	170	80	192	60	225	60
	25% elengedés	5	55	15	90	28	05	52	35	76	65	97	20	114	—	130	80	147	60	173	10
3/16 oldal	teljes ára	4	30	10	90	19	80	36	60	53	40	67	20	79	—	90	80	102	60	120	60
	25% elengedés	3	30	8	40	15	30	28	35	41	40	52	20	61	50	70	80	80	10	94	35
4/16 oldal	teljes ára	3	30	6	90	10	80	20	60	29	40	37	20	44	—	50	80	67	60	68	60
	25% elengedés	2	55	5	40	8	55	16	35	23	40	29	70	35	25	40	80	46	35	55	35
2/16 oldal	teljes ára	2	30	3	90	6	80	12	60	17	40	22	20	27	—	30	80	35	60	42	60
	25% elengedés	1	80	3	15	5	55	11	35	14	40	18	45	22	50	25	80	29	85	35	85
1/16 oldal	teljes ára	1	30	2	90	4	80	8	60	11	40	15	20	18	—	20	80	24	60	29	60
	25% elengedés	1	05	2	40	4	05	7	35	9	90	13	20	15	75	10	30	21	60	26	10

Melléletek 100 darabonként 1 forint 50 kr-ával számíthatnak.

A hirdetés szövegét a t. megrendelők minden külön díj nélkül tetszés szerint akárhányszor változtathatják.

Egyletünk t. tagjai és lapunk t. előfizetői 25% vagyis egy negyedrészt

engedményben részesülnek, ha hirdetésük beküldésekor tagsági vagy előfizetői minőségükre hivatkoznak.

Nyomatott Gámán János örökösainél, közép-utca Minorita-épület.